

ΘΟΔΩΡΗΣ ΔΕΥΤΟΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΗΜΑ

Τραπεζούντα

Το διαμάντι της Ανατολής

“ ένα τάμα,
μια τελευταία επιθυμία,
και η λύτρωση
της επιστροφής ”

Θέση υπογραφής του συγγραφέα

Σειρά: Ελληνική Λογοτεχνία
Τίτλος: Τραπεζούντα, Το διαμάντι της Ανατολής
Συγγραφέας: Θεodorής Δεύτος
Φιλολογική επιμέλεια: Νεφέλη Χαραλαμπίκου
Σελιδοποίηση-Εκπόνηση Εξωφύλλου: Έλενα Ματθαίου
Copyright Εξωφύλλου: Indigo Images

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική, η απόδοση κατά παράφραση ή διασκευή του περιεχομένου του βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

Copyright © 2015: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
& Θεodorής Δεύτος
Σόλωνος 136, Αθήνα 106 77
Τηλ.: 210 3829339-210 3803925, Φαξ: 210 3829659
e-mail: info@oceanosbooks.gr
www.oceanosbooks.gr

ISBN: 978-618-5104-51-1

ΘΟΔΩΡΗΣ ΔΕΥΤΟΣ

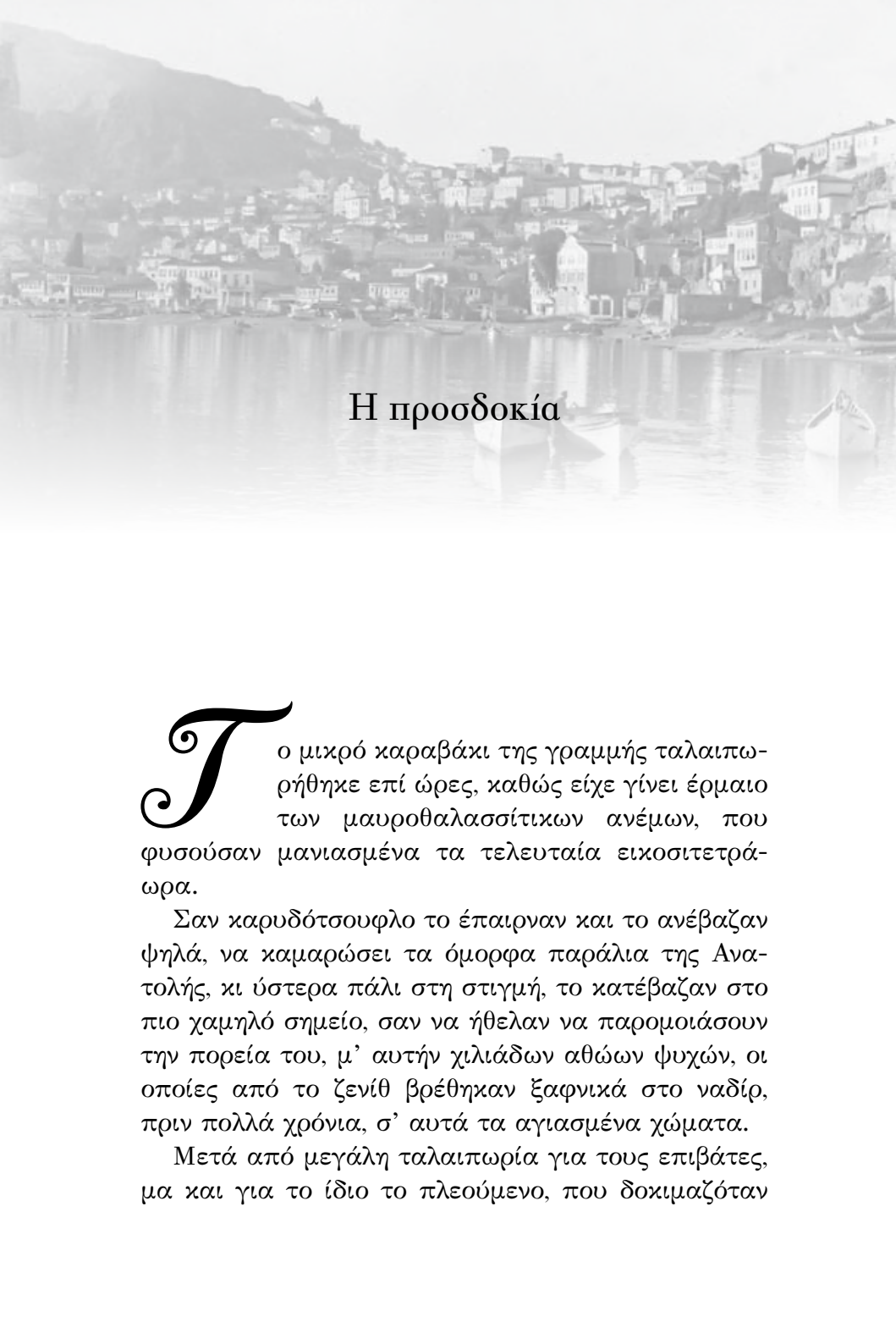
ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ
ΤΟ ΔΙΑΜΑΝΤΙ
ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

*Αφιερωμένο εξαιρετικά
στην υπηρέτη της Θέμιδας,
την Μαριλίζα μου!*

Η προσδοκία

Το μικρό καραβάκι της γραμμής ταλαιπωρήθηκε επί ώρες, καθώς είχε γίνει έρμαιο των μαυροθαλασσίτικων ανέμων, που φυσούσαν μανιασμένα τα τελευταία εικοσιτετράωρα.

Σαν καρυδότσουφλο το έπαιρναν και το ανέβαζαν ψηλά, να καμαρώσει τα όμορφα παράλια της Ανατολής, κι ύστερα πάλι στη στιγμή, το κατέβαζαν στο πιο χαμηλό σημείο, σαν να ήθελαν να παρομοιάσουν την πορεία του, μ' αυτήν χιλιάδων αθώνων ψυχών, οι οποίες από το ζενίθ βρέθηκαν ξαφνικά στο ναδίρ, πριν πολλά χρόνια, σ' αυτά τα αγιασμένα χώματα.

Μετά από μεγάλη ταλαιπωρία για τους επιβάτες, μα και για το ίδιο το πλεύμενο, που δοκιμαζόταν

κάθε στιγμή μέσα στα αφρισμένα κύματα, κατάφερε τελικά να δέσει στο μικρό λιμανάκι της Δαφνούοντας.

Οι επιβάτες άρχισαν να κατεβαίνουν κάτωχροι, ανακουφισμένοι και αποφοβισμένοι, καθώς το μαρτύριο ενός απλού, μικρού και, υπό φυσιολογικές συνθήκες, υπέροχου ταξιδιού, είχε μετατραπεί σε μια Οδύσεια που τους φόβισε τρομερά και τους έκανε να τάξει ο κάθε ένας στο Θεό του, τάματα υπερβολικά! Ανάμεσά τους ένα περίεργο ζευγάρι, το οποίο παρ' όλα τα σκαμπανεβάσματα αυτής της πορείας, δεν ξεκόλλησε σε όλη τη διαδρομή το βλέμμα του από το παράθυρο, προσπαθώντας να ρουφήξει στην κυριολεξία κάθε εικόνα, κάθε παράσταση, κάθε μυρωδιά, από μια γη που άφησαν πριν από σαράντα περίπου χρόνια, κунηγημένοι από τις προαιώνιες εστίες των προγόνων τους, παρά τη θέλησή τους.

Ενώ όλοι σχεδόν είχαν κατέβει, εκείνοι είχαν μείνει εκεί, καρφωμένοι στο κατάστρωμα, αμίλητοι, συγκινημένοι, με μάτια που έτρεχαν, να ανιχνεύουν σπιθαμή προς σπιθαμή μια πόλη που λάτρεψαν και κουβαλούσαν μέσα τους όλα αυτά τα χρόνια. Χρόνια ενός αναγκαστικού και ανεπιθύμητου διαζυγίου, αφού εδώ είχαν περάσει τα πιο όμορφα και ανέμελα χρόνια της ζωής τους, τα χρόνια της παιδικής αθωότητας.

Εκεί, από το κατάστρωμα του σαπιοκάραβου, προσπαθούσαν να ενεργοποιήσουν τη μνήμη τους και να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικότερα σημεία της πόλης, η οποία όπως είναι φυσικό, μετά από τόσα χρόνια απουσίας, είχε αλλάξει αρκετά σε όψη και σε μέγεθος.

– Να εκεί, κοίτα δεξιά. Αυτός δεν είναι ο ναός του Αγίου Γρηγορίου; είπε η Πινίτσα απλώνοντας το δεξί της χέρι, με τον δείκτη ευθυγραμμισμένο προς την πορεία που έπρεπε να ακολουθήσει το βλέμμα του Τριαντάφυλλου.

– Πού, βρε Πινίτσα μου; ρώτησε εκείνος, ενώ προσπαθούσε να εντοπίσει το ψηλό κωδωνοστάσιο του ναού με το μεγάλο ρολόι.

Όταν πια το εντόπισε, τα μάτια του έμειναν εκεί καρφωμένα, η μνήμη του γύρισε αυτόματα πολλές δεκαετές πίσω, τότε που από μικρό παιδί κάθε Κυριακή πήγαινε στον Άγιο Γρηγόριο, ντυνόταν παπαδάκι και βοηθούσε τους ιερείς στην τέλεση της θείας λειτουργίας. Πόσο υπερήφανος και χρήσιμος αισθανόταν, μετά απ' αυτή του τη δραστηριότητα!

Την άλλη ημέρα το πρωί, όταν ο δάσκαλος ρωτούσε τους μαθητές στην τάξη, ποιός πήγε στην εκκλησία, ο Τριαντάφυλλος πρώτος και καλύτερος, πλημμυρισμένος από ένα αίσθημα υπερηφάνειας, σήκωνε το χέρι του για να δηλώσει την προσήλωση του, στα θρησκευτικά καθήκοντα.

Ο Τριαντάφυλλος γύρισε να πει κάτι στην Πινίτσα, αλλά αμέσως συνειδητοποίησε ότι κι εκείνη βρισκόταν στην ίδια κατάσταση μ' αυτόν.

Στο πρόσωπο της ήταν ζωγραφισμένη η θλίψη, τα μάτια της φορτωμένα, η σκέψη της θολή, προσπαθούσε μέσα από υποφωτιζόμενα μονοπάτια του μυαλού της, να επαναφέρει εικόνες, μνήμες, σκηνές, στιγμιότυπα μιας χαρούμενης και ευτυχισμένης ζωής, που έζησε σ' αυτήν την πόλη και της την είχαν στερήσει αναίτια.

Τον κοίταξε κι εκείνη στα μάτια και ξαφνικά ένα χαμόγελο φώτισε το πρόσωπο της.

– Και να μην ήθελες, καημένε μου, να πας στην εκκλησία, σιγά μην σ' άφηνε η Θεοφρονιά!

Τότε ήταν που το πρόσωπο του Τριαντάφυλλου άλλαξε όψη και γέλασαν και οι δύο μαζί, για πρώτη φορά, από τη στιγμή που αντίκρισαν την Τραπεζούντα, την Τραπεζούντα των ονείρων τους.

– Τί μου θυμίζεις τώρα, βρε Πινίτσα! Αυτή δεν είναι γιαγιά, είναι κάτι σαν μαέστρος, που αφού χόρδιζε καλά τα όργανα, έπειτα η διεύθυνση ήταν γι' αυτήν παιχνιδάκι! Κι εκείνες οι ιστορίες της, οι περιγραφές της, πόσο μας βοήθησαν να διατηρήσουμε στη μνήμη μας ήθη, έθιμα, τραγούδια, παραμύθια και παραδόσεις του τόπου μας!

Όμως η Πινίτσα τον διέκοψε απότομα, καθώς όση ώρα μιλούσε ο Τριαντάφυλλος, η ματιά της είχε καρφωθεί σ' ένα κτήριο, για την ύπαρξη του οποίου οι Έλληνες αυτής της πόλης, ήταν πολύ υπερήφανοι.

– Για δεξ εκεί, αυτό δεν είναι το Φροντιστήριο;

– Αυτό, αυτό είναι! απάντησε εκείνος με λαχτάρα. Δεν είχε δα και άλλο, τόσο επιβλητικό κτήριο η πόλη πάνω στην παραλία.

Το θαύμασαν, καθώς ήταν το στολίδι της από αρχιτεκτονικής άποψης, αλλά και από άποψη ουσίας, μιας και από το Φροντιστήριο της Τραπεζούντας πέρασαν τα πιο φωτεινά μυαλά της Ανατολής.

Ο Τριαντάφυλλος που είχε γεννηθεί το 1902, τη χρονιά δηλαδή που λειτούργησε για πρώτη φορά το νέο κτήριο του φροντιστηρίου, είχε φοιτήσει σ' αυτά τα επτά χρόνια του δημοτικού, αλλά και τα πέντε

του Γυμνασίου. Είχε λοιπόν μνήμες, οι οποίες αναδύθηκαν αμέσως και πλημμύρισαν τη σκέψη του.

Η Πινίτσα τον παρατηρούσε που στεκόταν αμίλητος και κατάλαβε αμέσως ότι ο ξάδελφος της είχε γυρίσει πίσω, στα χρόνια εκείνα τα μαθητικά και σκάλιζε τη μνήμη του, η οποία απλόχερα του προσέφερε εικόνες κι στιγμιότυπα των αλλοτινών εποχών.

– Ξάδελφε, τί συλλογιέσαι, τί θυμάσαι από εκείνα τα χρόνια;

– Τί να πρωτοθυμηθώ, Πινίτσα μου; Ήταν τόσο όμορφα, τόσο ρομαντικά, που ειλικρινά δεν ξέρω ποιές στιγμές να ξεχωρίσω! Όμως, αν κάτι δεν πρόκειται να ξεχάσω ποτέ, ήταν τότε που μας βομβάρδισαν οι Ρώσοι.

– Ειλικρινά, δεν το θυμάμαι καλά το περιστατικό.

– Ήταν Γενάρης του 1915, όταν εμφανίστηκαν δύο ρωσικά πολεμικά πλοία έξω από το λιμάνι και έκαναν νηοψία σ' ένα μικρό ελληνικό πλοiάριο, το οποίο μετέφερε φάρμακα και υγειονομικό υλικό. Οι Ρώσοι διέταξαν το πλοiό να παραιτηθεί του σκοπού του, όμως οι Έλληνες δεν συμμορφώθηκαν, ενώ συγχρόνως από τον λόφο οι Τούρκοι έριξαν βολές με πυροβόλο κατά των πολεμικών πλοiών, μία εκ των οποίων έπληξε το ένα ελαφρά. Τα πλοiα απομακρύνθηκαν αμέσως κι όλοι ηρεμήσαμε, θεωρήσαμε ότι τους είχαμε φοβίσει και είπαμε: “Δόξα να'χει η Παναγιά!” Το ελληνικό πλοiό που λες, Πινίτσα, πήρε θέση μπροστά από το Γυμνάσιο του Φροντιστηρίου. Τα απογευματινά μαθήματα είχαν αρχίσει κανονικά, όταν ξαφνικά εμφανίστηκαν δύο μεγαλύτερα ρωσικά πλοiα που άρχισαν να βάλλουν κατά του ελληνικού φορτηγού,

το οποίο εύκολα βύθισαν. Στο σχολείο επικράτησε πανικός. Πολλοί μαθητές που έμεναν κοντά έφυγαν πανικόβλητοι για τα σπίτια τους, άλλοι, μαζί με τους δασκάλους συγκεντρώθηκαν στον χώρο του νηπιαγωγείου, όπως έκανα κι εγώ. Μια από τις οβίδες που έριξαν οι Ρώσοι αστόχησε και έπληξε μια γωνιά του κτηρίου, πολύ κοντά στο σημείο όπου ήμασταν συγκεντρωμένοι. Το τράνταγμα που αισθανθήκαμε ήταν πολύ μεγάλο και σκόρπισε τον πανικό ανάμεσα μας. Αν δεν ήταν παρόντες οι δάσκαλοι να μας καθησυχάσουν, ακόμη θα τρέχαμε. Όμως, δόξα τω Θεώ, πέρασε κι αυτό, όπως και τόσα άλλα.

– Τί άλλο θυμάσαι, ξάδελφε, από το Φροντιστήριο;

– Τί να πρωτοθυμηθώ, βρε Πινίτσα! Θυμάμαι με αγάπη τους δασκάλους μου... Είχαμε σπουδαίους δασκάλους, όλοι τους ποντικής καταγωγής. Μας πρόσεχαν πολύ, αλλά ήταν και πολύ αυστηροί. Όλοι οι μαθητές του Φροντιστηρίου ήταν Έλληνες χριστιανοί ορθόδοξοι, και διδασκόμασταν ό,τι και οι Έλληνες μαθητές. Στο μάθημα της Ιστορίας διδασκόμασταν όλους τους απελευθερωτικούς αγώνες του Έθνους από τον τουρκικό ζυγό, αλλά δεν μαθαίναμε τίποτε για την τουρκική ιστορία.

– Το ίδιο κι εμείς στο Παρθεναγωγείο.

– Τώρα που είπες “παρθεναγωγείο”, θυμάσαι που σχολνάγατε ένα τέταρτο νωρίτερα για να μη συναντιόνται τα αγόρια με τα κορίτσια;

– Πώς δεν το θυμάμαι!

– Αχ, κι εγώ είχα τον καημό μου! Ήμουν τρελά ερωτευμένος με την Αβρααμίνα του Λαζαρίδη, με την οποία κάναμε ολόκληρη σκηνοθεσία για να της

κλέψω μια ματιά, γιατί για να την ακουμπήσω, ούτε λόγος! Μετά από χρόνια, τη συνάντησα τυχαία στη Δράμα... Τα λέγαμε και γελούσαμε με τα εφηβικά μας καμώματα.

Καθώς μιλούσε ο Τριαντάφυλλος, σήκωσε το βλέμμα του και πέρασε την πόλη απ' άκρου σ' άκρον. Εκεί που έκανε μια στάση, ήταν ο υπερκείμενος της πόλης λόφος του Ποζ-Τεπέ. Οι αδύναμες φθινοπωρινές ακτίνες του ήλιου τον αναδεικνυαν, καθώς λαμπύριζαν και αντανακλούσαν πάνω στα χρυσοπράσινα φύλλα των δέντρων, συνθέτοντας ένα τοπίο απaráμιλλης ομορφιάς, σε μια φύση που είχε πάρει ήδη το μονοπάτι της αποδρομής.

Τις σκόρπιες λέξεις και τα ανάμεικτα συναισθήματα, διέκοψε η βροντερή φωνή του ναύτη, ο οποίος τους καλούσε να του αδειάσουν τη γωνιά, για να ανέβουν οι επιβάτες της αντίστροφης διαδρομής.

Πιάστηκαν χέρι-χέρι, ενώ οι καρδιές τους χτυπούσαν δυνατά, ακανόνιστα και κατέβηκαν γρήγορα τις σκάλες του γέρικου καραβιού, με την ελπίδα ότι στην επιστροφή θα έχουν περισσότερο χρόνο, ν' απολαύσουν τη θέα που προσέφερε το κατάστρωμα.

Καθώς περπατούσαν στον μακρύ ημισκότεينو διάδρομο της εξόδου, συνειδητοποιούσαν ότι ο στόχος ζωής που είχαν τάξει, είχε πλέον πραγματοποιηθεί. Ναι, σε λίγο πάτησαν τα ιερά χώματα της Τραπεζούντας και σαν συνεννοημένοι από τα πριν, έσκυψαν και τα φίλησαν.

Οι ναύτες που ήταν τριγύρω τους κοιτούσαν περιέργως, δεν μπορούσαν να αντιληφθούν τι ακριβώς συνέβαινε στο ζευγάρι με την περίεργη συμπεριφορά.

Εκείνοι όμως γνώριζαν καλά ότι φιλώντας αυτά τα ιερά χώματα, φιλούσαν τα οστά των προγόνων τους, απέτιαν φόρο τιμής σε όλες εκείνες τις δεκάδες, τις εκατοντάδες χιλιάδες συμπατριωτών τους, που έπεσαν θύματα της βαρβαρότητας του τουρκικού σοβινισμού, στο βωμό της εθνικής καθαρότητας.

Ένα ρίγος συγκίνησης κυρίευσε το σώμα τους και μια σύγχυση το μυαλό τους, καθώς ήταν τόσο έντονα τα συναισθήματα, ήταν τόσο δυνατοί οι κραδασμοί που δεχόταν το είναι τους, που ήταν αδύνατον να τα τιθαसेύσουν, να τους δώσουν ένα άλλο πιο ρεαλιστικό περιεχόμενο, κι ας είχαν περάσει τόσα πολλά χρόνια.

Ήταν αυτά, τα ίδια συναισθήματα, για τα οποία προβληματίζονταν για το πώς θα τα τιθάσευαν, από την πρώτη στιγμή που ξεκίνησαν από το Μόναχο για το μεγάλο ταξίδι της ζωής τους, όπως έλεγαν οι ίδιοι. Πραγματικά δυσκολεύονταν να πιστέψουν ότι πατούσαν την ιερή γη των προγόνων τους, τη γη που πρωτοπάτησαν, που μεγάλωσαν, που έπαιξαν τα πρώτα τους παιχνίδια, που έμαθαν τα πρώτα τους γράμματα, που ένιωσαν τον πρώτο τους έρωτα. Δυσκολεύτηκαν, γιατί παρ' όλο που ήταν τόσα πολλά και τέτοιας έντασης τα βιώματα τους απ' αυτόν τον τόπο, είχαν πιστέψει ότι δεν θα τον έβλεπαν ξανά. Τώρα όμως ήταν εδώ, πατούσαν τούτη την ιερή γη και έπρεπε αφ' ενός μεν να διαχειριστούν τα συναισθήματα τους και από την άλλη, να πραγματοποιήσουν όλα αυτά, για τα οποία είχαν φτάσει ως εδώ.

Η Πινίτσα που ήταν η μεγαλύτερη της παρέας, αλλά και η πιο ψύχραιμη, είπε σχεδόν επιτακτικά στον ξάδελφό της:

– Λοιπόν, Τριαντάφυλλε, έχουμε πολύ χρόνο για συγκινήσεις. Τώρα πρέπει να πάμε στο ξενοδοχείο για να αφήσουμε τα πράγματα μας και να κάνουμε κι ένα μπάνιο να ξεβρομίσουμε, κι ύστερα όλος ο χρόνος είναι δικός μας.

– Σωστά, είπε εκείνος και έσκυψε να πάρει τις αποσκευές.

Περπατούσαν αργά, παρατηρώντας και σχολιάζοντας τις αλλαγές που είχαν συντελεστεί στην πόλη, αλλά και συγχρόνως ενθουμούμενοι ανθρώπους, στέκια και επαγγέλματα του δρόμου που ασκούνταν σ' αυτή.

Σε λίγο μπήκαν στον μεγάλο δρόμο που ξεκινούσε απ' το λιμάνι, ψάχνοντας την επιγραφή με την ονομασία του, καθώς θυμόταν ότι στα χρόνια που ζούσαν εκεί, ονομαζόταν Μειντάν.

Προς μεγάλη τους ευχαρίστηση, διαπίστωσαν σύντομα ότι η ονομασία του δρόμου δεν είχε αλλάξει. Τους θύμιζε πολλά αυτός ο δρόμος, αφού σ' αυτόν τους έφερναν οι γονείς τους να ψωνίσουν ρούχα και παπούτσια, αμέσως μετά την πώληση της σοδειάς του φουντουκιού ή του σιταριού.

Σ' αυτόν τον δρόμο, θυμήθηκαν ότι το καλοκαίρι έρχονταν πολλοί μικροπωλητές, όπως σουτζήδες, οι πωλητές αϊράν και οι τουτουρμάν, οι οποίοι προσέφεραν δροσερό παγωτό. Αλλά και τους χειμερινούς μήνες, δεν έλειπαν οι μικροπωλητές απ' αυτόν, τον πιο εμπορικό και πολυσύχναστο δρόμο της πόλης.

Τα παγωμένα πρωινά εμφανίζονταν οι σαλεπιτζήδες, που πωλούσαν ζεστό αφέψημα σαλεπιού, σαν μαλακτικό ρόφημα, αλλά και οι κουλουράδες που διαλάουσαν τα σμιτία τους, ζεστά, πασπαλισμένα με μπόλικο σουσάμι!

Όλες αυτές οι εικόνες περνούσαν από τη μνήμη τους σαν κινηματογραφική ταινία, καθώς είχαν πάρει την ανηφοριά με κατεύθυνση τον κήπο, απέναντι από τον οποίο βρισκόταν το ξενοδοχείο που θα κατέληγαν.

Κουράστηκαν είναι αλήθεια να φτάσουν μέχρι εκεί, γιατί από τη μια η ταλαιπωρία του ταξιδιού, σε συνδυασμό με τη συγκίνηση και το στρες, που αυτή δημιουργεί, τους είχαν καταβάλει αρκετά.

Έκαναν αμέσως ένα καυτό μπάνιο, ξεκουράστηκαν λιγάκι, αλλά η ανυπομονησία του Τριαντάφυλλου ήταν έκδηλη, σχεδόν ασυγκράτητη.

Βιαζόταν να βγει έξω στον δρόμο, να ψηλαφίσει την πόλη, να πάει να βρει ξανά το σπίτι του, το σχολειό του, τον Άγιο Γρηγόριο, κι όσο η γυναικεία φιλαρέσκεια τον καθυστερούσε, εκείνος έβραζε στους εκατό βαθμούς.

Είχε μεσημεριάσει ήδη όταν κατέβηκαν στον δρόμο. Συνειδητοποιημένοι και αρκετά προετοιμασμένοι για το τι θα συναντήσουν, ξεκίνησαν για μια ολική επαναφορά σε τόπους και χρόνους, στιγμές και συναισθήματα. Το ταξίδι μόλις τώρα άρχιζε!

Πήραν την ανηφοριά, παρατηρώντας και σχολιάζοντας το κάθε τι. Τους έκανε εντύπωση ότι μερικά από τα σπίτια των εύπορων Τραπεζούντιων, διατηρούνταν ακόμη σε πολύ καλή κατάσταση.

Θυμόταν καλά ότι στα κεντρικά σημεία της πόλης που μόλις τώρα διέσχιζαν, κατοικούσαν μόνο Έλληνες και λίγοι Φραγκολεβαντίνοι. Οι Τούρκοι ήταν εγκατεστημένοι στα άκρα της πόλης.

Σε λίγο αντίκρισαν τον δημοτικό κήπο. Ήταν πειρασμός να μπουν να τον περπατήσουν και να ξαναφέρουν στη μνήμη τους παιδικές σκηνές, από την εποχή που ερχόταν εδώ τα καλοκαίρια με τους γονείς τους και παρακολουθούσαν μουσικές εκδηλώσεις από τη φιλαρμονική του δήμου, αλλά και παραστάσεις καραγκιόζη.

Πέρασαν το κατώφλι του με πολύ χαρά. Όλα ήταν εκεί και τους περίμεναν, δένδρα ψηλά, αιωνόβια, που υποκλίνονταν θαρρείς στο πέρασμά τους, νερά που έτρεχαν κι ο απολαυστικός τους ήχος σε ηρεμούσε, πουλιά που τιτίβιζαν και πετούσαν από δένδρο σε δένδρο σαν να χάρωνταν με την εμφάνιση των σημειωμένων επισκεπτών.

Κι εκείνοι χάρωνταν σαν μικρά παιδιά και διέσχιζαν το πάρκο, ανακαλύπτοντας και σχολιάζοντας κάθε τι καινούργιο. Όμως η δυσάρεστη έκπληξη, δεν άργησε να φανεί μπροστά τους. Στο κέντρο του πάρκου, πρόβαλε κάτι σαν εφιάλτης. Στητή, καμαρωτή, τους υποδεχόταν αυτοπροσώπως η φιγούρα του Κεμάλ Ατατούρκ. Ήταν σαν να τους έλεγε: «Καλωσορίσατε στην Τουρκία!» και να τους έκλεινε ειρωνικά το μάτι.

Η θέα της προτομής του Κεμάλ τους χάλασε τη διάθεση, η οποία χτιζόταν σιγά-σιγά τόση ώρα, από μικρά μεν, αλλά όχι ασήμαντα περιστατικά και εικόνες, οι οποίες τους γύριζαν χρόνια πίσω.

Ένα μεγαλοπρεπές «άι σιχτίρ!» βγήκε αβίαστα από το στόμα του Τριαντάφυλλου, ο οποίος έκανε αμέσως μεταβολή και προέτρεψε την Πινίτσα να τον ακολουθήσει.

Έφτασαν με βήμα γοργό στην έξοδο, καθώς αισθάνονταν ότι τους καταδίωκε η σκιά του αγάλματος του Κεμάλ. Είχαν συνδέσει την προσωπικότητα του, με τις πιο φρικτές τους αναμνήσεις. Κοντοστάθηκαν λίγο εκεί όπου σχεδόν πάντα τους καλοκαιρινούς μήνες τους περίμενε ο Τουτουρμάν, ο οποίος διαλαλούσε το ιδιαίτερο χειροποίητο παγωτό του.

Ο δρόμος ανηφορικός, αλλά ήταν τόσο έντονη η επιθυμία του παράταιρου ζευγαριού, που ελισσόταν ανάμεσα σε μουσουλμάνους, με κόκκινα φέσια, μακριά κομπολόγια και τους ναργιλέδες από δίπλα στα υπαίθρια καφενεία, να ψηλαφίσει την πόλη απ' άκρου σ' άκρον, έτσι που το μόνο που δεν τους προβλημάτιζε ήταν η ανηφοριά. Από ανηφοριές άλλωστε στη ζωή τους, ήταν μαθημένοι. Μόνο τέτοιες είχαν διαβεί. Οι ιστοπιές και οι κατηγοριές, ήταν για άλλους, για τους ισχυρούς, αυτούς που αγοράζουν και πουλούν τις τύχες των φτωχών και ανήμπορων, ανάλογα με τα δικά τους ιδιοτελή, και πολλές φορές, ανήθικα συμφέροντα!

Όμως όσες ανηφοριές κι αν πέρασε η Πινίτσα και ο Τριαντάφυλλος, είχαν δώσει μια υπόσχεση, από τότε που η καλή μοίρα τους ξανάσμιξε στη φάμπρικα του Μονάχου. Με τα πρώτα χρήματα που θα αποταμίευαν, θα έκαναν το ταξίδι της ζωής τους, το ταξίδι της επιστροφής. Μια επιθυμία η οποία με την πάροδο του χρόνου γινόταν όλο και πιο έντονη, όλο και πιο δυνατή, όλο και πιο βασανιστική.

Για την Πινίτσα ειδικά, υπήρχαν σοβαροί λόγοι να θέλει να πραγματοποιήσει αυτό το ταξίδι, όσο το δυνατόν γρηγορότερα. Για τον Τριαντάφυλλο πάλι, αυτό το ταξίδι είχε ένα εντελώς διαφορετικό περιεχόμενο. Το αντιμετώπιζε με εντελώς διαφορετικά κριτήρια και διαφορετικές επιδιώξεις, που περισσότερο είχαν να κάνουν μ' ένα προσκύνημα στον τόπο που γεννήθηκε και από τον οποίο απομακρύνθηκε, κάτω από τραυματικές συνθήκες. Δεν έπαυε όμως, να έχει κι αυτός τις βλέψεις του.

Στην ανηφορική τους πορεία θυμήθηκαν τα κουλουπτσίδικα, καθώς ένα τέτοιο κατάσταση υπήρχε ακόμη λίγο πιο πάνω από τον κήπο, συνάντησαν επίσης υπέροχα κτήρια, όπου στεγάζονταν οι ελληνικές τράπεζες της Τραπεζούντας, όπως αυτές των αδελφών Φωστηρόπουλου, του Κωστάκη, του Καπαγιαννίδη και άλλες. Όμως εκεί που αισθάνθηκαν δέος, ήταν όταν έφτασαν έξω από το περιβόητο, το περίφημο Φροντιστήριο, του οποίου ο θρύλος ακολούθησε τη ράτσα των Ποντίων, είτε φοίτησαν σ' αυτό, είτε όχι. Δεν υπήρχε Πόντιος που να μην υπερηφανευόταν γι' αυτό, μιας και το συγκεκριμένο σχολείο, υπήρξε ο φάρος της ελληνικής παιδείας στην περιοχή της Τραπεζούντας και όχι μόνο!

Στάθηκαν απ' έξω και χάζευαν, παρατηρούσαν την κάθε λεπτομέρεια, προσπαθούσαν να εντοπίσουν τις όποιες αλλαγές είχαν γίνει στο κτήριο. Αλλά η αλλαγή ήταν μια και ουσιαστική. Αυτή η κυψέλη της γνώσης και του πολιτισμού, είχε χάσει πια το μελίσσι της, είχε χάσει το απάνθισμα της νιότης που του έδινε ζωή και περιεχόμενο. Ίσως βέβαια τώρα πια, να είχε χάσει και τον ουσιαστικό λόγο ύπαρξής του.

Το κτήριο του Φροντιστηρίου έστεκε εκεί μπροστά τους αγέρωχο, επιβλητικό και υπερήφανο, φάρος πραγματικός που σφράγισε μια ολόκληρη εποχή, λες και παρακαλούσε τους δύο επισκέπτες ν' ακούσει λίγα Ποντιακά! Τα ντουβάρια είχαν ανοίξει διπλάτα τ' αυτιά τους, προσπαθούσαν να ρουφήξουν ένα ρήμα, μια αντωνυμία, ένα επιφώνημα. Αλλά και τα τεράστια παράθυρα, σαν φωτογραφικές μηχανές στημένες στέκονταν, ν' απαθανατίσουν το παλληκάρι που γύρισε από τα ξένα, σαν άλλος Οδυσσέας. Πόσο φήλωσε! Πόσο ομόρφυνε! Τί ωραίο παράστημα!

Οι πόρτες ερμητικά κλειστές, ο υψηλός μαντρότοιχος εκεί, στη θέση του κι αυτός, αγέρωχος και επιβλητικός, μαρτυρούσε ότι κάποτε είχε νόημα η ύπαρξή του. Η πλακόστρωτη αυλή εκεί κι αυτή, έρημη κι απάτητη, περίμενε υπομονετικά πότε θα έρθει η πολυπόθητη ώρα, να τρέξουν πάνω της, να κυλιστούν αθώες παιδικές ψυχές, ψυχές σαν αυτές που την πατούσαν κάθε πρωί, προσερχόμενες να πάρουν Ελληνική παιδεία.

Η επιθυμία του Τριαντάφυλλου να μπει στο κτήριο, να επισκεφθεί ξανά τις αίθουσες που έμαθε τα πρώτα του γράμματα, ήταν τόσο μεγάλη, τόσο έντονη, που τον έκανε να χτυπήσει το κουδούνι του θυρωρείου, που βρισκόταν δίπλα στη σιδερένια είσοδο.

Σε λίγο εμφανίστηκε μπροστά του ένας παχουλός μυστακοφόρος με κόκκινο φέσι, ο οποίος ζήτησε να μάθει τον λόγο για τον οποίο τον ενόχλησαν.

Ο Τριαντάφυλλος προσπάθησε να του εξηγήσει με τα λίγα Τουρκικά που γνώριζε, όχι από την εποχή που ζούσε στην Τραπεζούντα, γιατί συναναστροφές

με Τούρκους δεν είχε, αλλά από την καθημερινή επαφή του με τους Τούρκους εργάτες, στη φάμπρικα του Μονάχου.

Παρά τις γκριμάτσες δυσαρέσκειας, για τη διακοπή του μεσημεριανού του ραχατιού, τελικά ο Τούρκος φύλακας του Φροντιστηρίου ξεκλείδωσε τη βαριά σιδερένια πόρτα και οδήγησε τους επισκέπτες στο εσωτερικό του κτηρίου.

Οι μνήμες πολλές, άρχισαν αμέσως να ξεδιπλώνονται μία-μία, τα συναισθήματα έντονα, η συγκίνηση παρούσα. Ο Τριαντάφυλλος έκανε μεγάλη προσπάθεια να τα ελέγξει, αλλά διαπίστωνε ότι κάτι τέτοιο δεν ήταν καθόλου εύκολο.

Περπάτησε στον μακρύ διάδρομο του ισογείου με βήμα έντονο, ήθελε να εντοπίσει τις αίθουσες, αλλά και τα θρανία που κάθονταν στις τάξεις του δημοτικού. Βρισκόταν σε έντονη υπερδιέγερση, ήταν φανερό από την έκφραση του προσώπου και τις κινήσεις του. Κάθισε σε κάποια από αυτά, φαινόταν ιδιαίτερα συγκινημένος κι η Πινίτσα που τον ακολουθούσε κατά πόδας, διαισθανόμενη τη συγκίνηση του, θέλησε να τη σπάσει ρωτώντας πράγματα απλά.

– Θυμάσαι τους δασκάλους που είχες στο δημοτικό;

– Όλους τους θυμάμαι, έναν προς έναν, με ιδιαίτερη αγάπη και συγκίνηση. Ήταν όλοι τους εξαιρετικοί, ήταν φωτισμένοι και γνώριζαν πολύ καλά ότι επιτελούσαν εθνική αποστολή.

– Για να ακούσω ονόματα; προκάλεσε ξανά τη μνήμη του.

– Αμφιβάλλεις ότι τους θυμάμαι; Άκου λοιπόν! Στην πρώτη και στη δεύτερα είχα τον κύριο Καπνιά, στην τρίτη τον κύριο Αθανασιάδη, στην τετάρτη και στην πέμπτη τον κύριο Μαυρίδη και στην έκτη και στην εβδόμη τον κύριο Κανονίδη. Αυτός ο δάσκαλος, Πινίτσα μου, ήταν όνομα και πράμα, σκέτο κανόνι! Θυμάσαι ότι η γλώσσα που διδασκόμασταν ήταν η καθαρεύουσα, και μόνο στην τελευταία τάξη, στη θέση των Ελληνικών διδασκόταν η γλώσσα του Ευαγγελίου. Όλη η τάξη υπέφερε, αλλά εγώ, επειδή από μικρός ήμουν κοντά στην εκκλησία, είχα μεγαλύτερη εξοικείωση με αυτή τη γλώσσα. Αυτός ήταν ο λόγος που τα πήγαινα καλύτερα από τους συμμαθητές μου. Γι' αυτό άλλωστε ο κύριος Κανονίδης μου είχε ιδιαίτερη συμπάθεια.

Η περιήγηση στο ισόγειο, όπου είχε περάσει τα χρόνια του δημοτικού ο Τριαντάφυλλος, κάποια στιγμή τελείωσε και θέλησε ν' ανέβει στον επάνω όροφο, όπου φοίτησε σαν μαθητής του Γυμνασίου.

Οι αρχικές γκρίνιες του θυρωρού ξεπεράστηκαν γρήγορα, καθώς ο Τριαντάφυλλος γνώριζε καλά, από πολλές ιστορίες που είχε ακούσει ότι το φιλοδώρημα έλυνε όλα τα προβλήματα μ' αυτή τη ράτσα.

Η θέα από τον επάνω όροφο ήταν εκπληκτική. Μπήκε στις αίθουσες, κάθισε στα θρανία, θυμήθηκε συμμαθητές και καθηγητές κι ύστερα στάθηκε μπροστά σε ένα απ' τα δύο μεγάλα παράθυρα της αίθουσας και κάρφωσε το βλέμμα του στο πέλαγος. Ήθελε τόσα να του πει, κι ακόμη περισσότερα ν' αφουγκρασθεί, καθώς στ' αυτιά του ηχούσαν οι φωνές των συμμαθητών και οι παραδόσεις των καθηγητών του.

Ήταν πραγματικά πολύ συγκινημένος, γιατί εκτός απ' όλα αυτά, πέρασε μπροστά από τα μάτια του ολόκληρη η ζωή σ' αυτήν την πόλη, με τις καλές, τις δύσκολες, αλλά και τις πολύ στενόχωρες στιγμές της.

Φαινόταν ότι ζούσε στιγμές του παρελθόντος έντονα, συγκινησιακά φορτισμένος, στεκόταν εκεί, ασάλευτος, αμίλητος.

Κι όταν η Πινίτσα θέλησε να τον διακόψει από τις στενόχωρες σκέψεις του, διαπίστωσε έκπληκτη ότι ο Τριαντάφυλλος έκλαιγε σαν μικρό παιδί!

– Είσαι καλά, ξάδελφε;

Εκείνος δεν απάντησε, απλά έκανε ένα βήμα πίσω και κάθισε στο θρανίο του, στο θρανίο που καθόταν και τότε. Έβγαλε το πρόσωπο του ανάμεσα στις δουλεμένες παλάμες του και έκλαψε, έκλαψε τόσο, όσο δεν τον είχε ξαναδεί να κλαίει η Πινίτσα.

Είχε μνήμες απ' αυτήν την τάξη, μνήμες που ξαναγύρισαν και έξυσαν σχεδόν επουλωμένες πληγές. Ποτέ δεν μπόρεσε να ξεπεράσει ο Τριαντάφυλλος τον χαμό του δίδυμου αδελφού του, του Λάζαρου, που χάθηκε ξαφνικά στα μαθητικά χρόνια, από ανεξιχνίαστη αιτία. Όταν βρέθηκε σ' αυτήν την τάξη, θυμήθηκε μια ιστορία μ' αυτόν και τον Λάζαρο, όταν ήταν στη δεύτερη τάξη του γυμνασίου και θέλησε να τη μοιραστεί με την Πινίτσα.

– Γιορτάζαμε τα Θεοφάνια... Οι Τούρκοι δεν μας εμπόδιζαν να εκτελέσουμε τα θρησκευτικά μας καθήκοντα, το θυμάσαι αυτό, έτσι δεν είναι;

– Έτσι ακριβώς, γιορτάζαμε τις μεγάλες μας γιορτές στην Τραπεζούντα.

– Κλήρος λοιπόν και λαός, με τον μητροπολίτη επικεφαλής, τα εξαπτέρυγα και ψαλμωδίες, ξεκινήσαμε

να πάμε στην παραλία, που βρισκόταν κάτω από τον μητροπολιτικό ναό, για τον αγιασμό των υδάτων. Με την κατάδυση του σταυρού στη θάλασσα, πολλοί νεαροί έπεφταν στα παγωμένα μαυροθαλασσίτικα νερά, για να τον πιάσουν. Τη χρονιά εκείνη, ο Λάζαρος μας ξεπέρασε όλους, έπιασε πρώτος τον σταυρό και αφού τον ασπάστηκε τον παρέδωσε στον μητροπολίτη Χρύσανθο.

Το επόμενο πρωί ο Λάζαρος δεν πήγε στο σχολείο, αλλά στη μητρόπολη, απ' όπου παρέλαβε τον σταυρό πάνω σε έναν δίσκο και επισκέφτηκε τα σπίτια των χριστιανών για να τον προσκυνήσουν, εισπράττοντας και το σχετικό φιλοδώρημα, όπως συνηθίζοταν. Από τη στιγμή αυτή και έπειτα, ο Λάζαρος έγινε ο ήρωας της τάξης, εγώ περιττό να σου πω ότι έσκαγα από τη ζήλια μου. Ο γυμνασιάρχης, ο κύριος Λιθοξόος, έκανε ιδιαίτερη αναφορά στον Λάζαρο το επόμενο πρωί, κατά τη διάρκεια της προσευχής στο προαύλιο, λέγοντας ότι η παρουσία του τιμά το σχολείο, γιατί εκτός από καλός μαθητής είναι και παλληκάρι. Ο Λάζαρος φούσκωσε σαν γάλος! Αισθανόταν πολύ ευτυχής για το κατόρθωμά του, καθώς δεν είχαμε και πολλές ευκαιρίες να δείχνουμε τα ταλέντα μας ή τις ικανότητες μας.

Όσο ο Λάζαρος δεχόταν τα συγχαρητήρια καθηγητών, συμμαθητών, και καμάρωνε σαν γύφτικο σκεπάρι, τόσο εγώ έσκαγα από τη ζήλια μου. Έτσι έβαλα στόχο την επόμενη χρονιά να είμαι εγώ αυτός που θα εισπράττει τα συγχαρητήρια, που τώρα δεχόταν απλόχερα ο αδελφός μου. Από την επομένη κιόλας, πού με έχανες πού με έβρισκες, ήμουν στην παραλία,

να προσπαθώ να βελτιώνω καθημερινά τον χρόνο της συγκεκριμένης απόστασης. Η δόλια η μάνα μου γκρίνιαζε και ανησυχούσε να μην κρουολογήσω, αλλά εγώ είχα πλέον κίνητρο δυνατό! Τόσο καλά προπονήθηκα, που ο στόχος που είχα θέσει επιτεύχθηκε την επόμενη χρονιά, με σχετική ευκολία. Όμως, τί αξία έχουν όλα αυτά, αφού ο Λάζαρος δεν είναι εδώ να ζήσει μαζί μας αυτές τις στιγμές... είπε με δυσκολία ο Τριαντάφυλλος.

– Έτσι είναι, τί να πρωτοθυμηθούμε... Μήπως είναι ο πρώτος ή ο τελευταίος που χάθηκε εκείνα τα δύσκολα χρόνια που πέρασαν από πάνω μας σαν οδοστρωτήρας; Όμως νομίζω είναι ώρα να πηγαίνουμε, έχουμε μια συγκεκριμένη αποστολή, μην το ξεχνάς.

– Έχεις δίκιο, έχουμε αναλάβει να εκτελέσουμε μια αποστολή και πρέπει να σταθούμε όρθιοι μέχρι το τέλος.

Τα δύο ξαδέλφια ευχαρίστησαν τον φύλακα με το κόκκινο φέσι και την αδιάφορη ματιά, πιάστηκαν χέρι-χέρι όπως τότε που ήταν παιδιά και κατέβηκαν στην αυλή.

Τότε ο Τριαντάφυλλος στάθηκε εκεί, όπου κάθε πρωί έκαναν την προσευχή και άρχισε να τραγουδάει τον εθνικό ύμνο. Η αντίδραση του Τούρκου φύλακα με το κόκκινο φέσι, ήταν άμεση. Βγήκε απ' το φυλάκιο της αυλής βιαστικά και φώναξε δυνατά:

– Γκιτ! Γκιτ γκιαούρ!

Άλλα περιθώρια για λεονταρισμούς δεν είχαν, πιάστηκαν πάλι χέρι-χέρι και αποχώρησαν, ψάλλοντας πινιχτά, μέσα από τα δόντια τους, το «Υπερμάχω»!

Η άτακτη αποχώρηση του ρωσικού στρατού από την Τραπεζούντα προκαλεί πανικό, κι έτσι η οικογένεια του γνωστού μεγαλέμπορου σπυρών και καπνών Λάμπου Κυριακίδη αποφασίζει να εγκαταλείψει την πόλη κακήν-κακώς.

Η εγγονή του Λάμπου, η Πινίτσα, έχει δύο μικρά παιδιά και μπροστά στον φόβο του αφανισμού, αποφασίζει να αφήσει το ολίγων μηνών αγοράκι της στον Τούρκο υπηρέτη, τον Χασάν, με την ελπίδα ότι αργότερα θα επιστρέψει να το πάρει. Η οικογένεια μοιράζεται, άλλοι έρχονται στην Ελλάδα και άλλοι περνούν στη Γεωργία. Η μοιρασμένη οικογένεια Κυριακίδη περνά πολλές δοκιμασίες εδώ κι εκεί. Στην Ελλάδα η κατάσταση μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή είναι άθλια, αλλά και στη Ρωσία τα δεινά που περνούν οι μειονότητες από το νέο καθεστώς δεν είναι λίγα. Στην Ελλάδα έχει φτάσει η Πινίτσα με το δυόμισι χρονών κοριτσάκι της και η γιαγιά Θεοφρονία, ενώ στη Ρωσία, ο γιός της οικογένειας, ο Ιεροκλής, με την οικογένειά του. Ο πόνος για το μωρό που έμεινε πίσω, αγιάτρευτος, αξεπέραστος, αλλά έπρεπε να αγωνιστούν, να ζήσουν, με το όραμα πάντα να επιστρέψουν να το βρουν και να το πάρουν.

Από τα χρώματα και τα αρώματα της Τραπεζούντας ως τους προσφυγικούς καταυλισμούς της Κατερίνης, της Νέας Σάντας, τις περιπέτειες στο Σχοούμι, την εξορία στον Καύκασο, την αναγκαστική μετανάστευση στο Μόναχο και το λυτρωτικό ταξίδι της επιστροφής.

Η πορεία στο άγνωστο για την οικογένεια του μεγαλέμπορου σπιτηρών Λάμπου Κυριακίδη, είναι μια ιστορία μέσα στην πραγματική ιστορία, που θα σας συναρπάσει.

ΩΚ 148

ΩΚΕΑΝΟΣ

Σόλωνος 136, 106 77 Αθήνα

Τηλ.: 210 3829339-210 3803925

www.oceanosbooks.gr

ISBN: 978-618-5104-51-1

9 786185 104511